

RUIMTE

Belangrijke consequenties uit de beginsituatie voor de leerlijnen

1° graad

Het domein "Ruimte" gaat uit van een opdeling in: "hier (de klas, de school...)" en "elders". "Elders" moet opgevat worden als zijnde losstaande gegevens bijv. thuis, de markt, het kruispunt aan de school, de boerderij (nl. deze plaatsen die men bezocht heeft met de leerlingen). Deze losse ruimten kunnen bij middel van eenvoudige symbolen en maquettes in plan gebracht worden.

De afstand tussen de verschillende ruimten die niet direct waarneembaar zijn wordt nog subjectief beleefd. Zo liggen "ver" en "heel ver" dichterbij elkaar dan ruimten die voor het kind een concrete betekenis hebben.

"Verkeer en Mobiliteit" wordt gebaseerd op het kind als voetganger, passagier en vooral als zwakke weggebruiker. Zijn kleine gestalte maakt het enerzijds moeilijk om verkeerssituaties te overzien en anderzijds wordt het kind ook moeilijk "gezien"! Het kind is impulsief en kan daarbij ook moeilijk snelheden en afstanden schatten.

We gaan ervan uit dat het kind meestal onder begeleiding deelneemt aan het verkeer en naar school komt.

2° graad

Het domein "Ruimte" wordt gebaseerd op het ruimtelijk voorstellingsvermogen waarbinnen geleidelijk aan mogelijkheden ontstaan om de werkelijkheid abstracter voor te stellen en te benoemen. Symbolen, als afspraken om de werkelijkheid in kaart te brengen kunnen als een abstracte van deze (voor hen bekende) werkelijkheid begrepen worden. Dit is in den beginne ook hier nog het geval voor zover de symbolen in de klas tot stand gekomen zijn. Langzamerhand kan de wereld uitgebreid worden tot Vlaanderen, België en zelfs de buurlanden. Kinderen kunnen op deze leeftijd al wel leren structuur aan te brengen in een complexere reële ruimtelijke situatie en dit aan de hand van maquettes, aangepaste kaarten, kompas,...

Het subdomein "Verkeer en Mobiliteit" wordt sterk gericht op het kind als fietser maar zonder het kind als fietser maar zonder het kind als fietser. De verkeerssituatie in de onmiddellijke omgeving van de school is geen onbekende. Toch gaan we er nog steeds van uit dat de meeste kinderen nog steeds onder begeleiding naar school komen, al is dit natuurlijk sterk afhankelijk van de plaatselijke situatie.

3° graad

Hier wordt het domein "Ruimte" gebaseerd op het vermogen om aan de hand van voorstellingen zoals foto's, videofilms, kaarten, wereldbol, ... inzichten te verwerven over gebieden buiten hun levenssfeer en de mensen die er leven. De kinderen kunnen via abstracte denkprocessen (cfr. hierboven) ook inzichten verwerven over een werkelijkheid die ze niet kennen. Gesteund op diverse hulpmiddelen, kunnen ze verbanden leggen tussen de wereld die ze als de hunne kennen en deze die verderaf ligt.

De kinderen kennen de weg van huis naar school en zijn fietsvaardiger. Het subdomein "Verkeer en Mobiliteit" krijgt een ruimere invulling. Kinderen kunnen nu ook inzichten en vaardigheden aan die hun plaats in het verkeer (als voetganger, fietser, passagier) overstijgen. De organisatie van het openbaar vervoer, de verkeersreglementering, de rol van de auto, het groeiend verkeersprobleem, de agressie in het verkeer, ... kunnen nu aan de orde komen.

Oriëntatie-, kaart- en algemene vaardigheden

1° graad	2° graad	3° graad
<ul style="list-style-type: none"> • ik zie de zon 's middags in het zuiden; • ik woon in een straat, op een plein, bij een park.....; • ik woon ver van / dicht bij de school; • mijn adres is: • ...; 	<p>Een aantal essentiële feiten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ik woon in het zuidoosten van de gemeente... en de randgemeenten zijn....; • Limburg ligt in het Vlaams gewest; • Brussel is de hoofdstad van België; • België is ingedeeld in drie gewesten; het Vlaams, het Waals en het Brussels Gewest; • in België zijn er drie gemeenschappen: de Vlaamstalige-, de Franstalige- en de Duitstalige Gemeenschap; • ...; <p>in de juiste context kunnen gebruiken.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • België ligt in West-Europa; • België is een van de kleinste landen van Europa en de wereld; • België ligt aan de Noordzee; • Europa is een continent; • de globe is de meest exacte voorstelling van de aarde; • de voorstelling van landen, oceanen en werelddelen op een kaart varieert volgens het kaarttype; • ...;
<p>Zuiden, noorden, klas, schoolplein, schooltuin, schoolgebouw, voetpad, rijweg, straat, markt, park, plein, wijk, stad, dorp.....;</p>	<p>Een aantal begrippen zoals:</p> <p>zuidoosten, kompas, schaal, legende, zee, laagland, middelland, gebergte, windstreek, hoogtelijn, autoweg, rivier, gehucht, wijk, deelgemeente, fusiegemeente, stad, provincie, gemeenschap, gewest, land....;</p> <p>in de juiste context gebruiken.</p>	<p>evenaar, keerkring, aardas, noordpool, hemellichaam, planeet, heelal, woestijn, land, werelddeel, oceaan.....;</p>
<p>zon - zuiden - middag, links - rechts, hoog - laag, naast - voor - achter, veraf - nabij, ten westen van.....;</p>	<p>Een aantal relaties zoals:</p> <p>westenwind - zee - regen, industriezone - autoweg - haven - rivier, stad - park, stad - autowegen - spoorwegen, stad - dorp.....;</p> <p>in de juiste context kunnen gebruiken.</p>	<p>reliëf - temperatuur, reliëf - vegetatie, reliëf - wegen, bewoning, wegen - bewoning.....;</p>

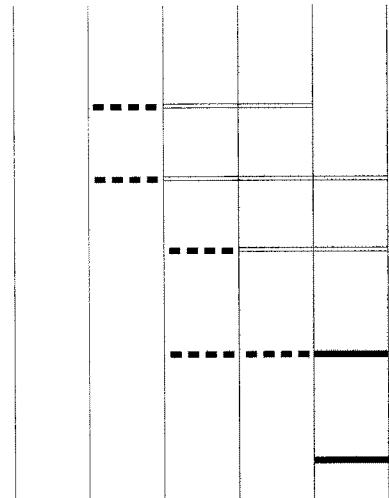
<ul style="list-style-type: none"> • plaatsaanduidingen relatief zijn (voor, naast, links, noorden); • de werkelijkheid verkleind, zowel drie- als tweedimensionaal, kan weergegeven worden; • kaartsymbolen de duidelijkheid bevorderen; • ... 	<p>Het verwerven van een aantal essentiële inzichten zoals dat:</p> <ul style="list-style-type: none"> • stad, platteland en industriële gebieden, op een kaart een ander beeld geven; • een kaart/plattegrond een verkleinde (schaal) en getekende (legendre) weergave is van de werkelijkheid en dit vertikaal vanuit de lucht gezien; • er plans, kaarten bestaan die specifieke informatie aanbieden; • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • een kaart een momentopname is; • een kaart van 1/1000 veel meer informatie bevat dan een van 1/200000 over eenzelfde strek • land- en streekkaarten elkaar aanvullen en belangrijke hulpmid- • delen zijn bij het uitspellen van een reisweg; (6.18) • een kaart veel inlichtingen kan verschaffen over het wonen, het werk, het vervoer, ...; • voor het bekomen van specifieke informatie best beroep gedaan wordt op specifieke kaarten; • ...
<ul style="list-style-type: none"> • met pictogrammen omgaan; • zich oriënteren op maquettes, verticale en horizontale plans van de school en haar onmiddellijke omgeving; • zich oriënteren in de directe omgeving van de school; • de met de ouders afgesproken op- en afstapplaats niet verlaten zonder toestemming van de ouders of van de leerkrachten; • ... 	<p>Het zelfstandig kunnen uitvoeren van een aantal essentiële vaardigheden en het verwerven/nastreven van attitudes zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • met kaartsymbolen omgaan; • afstanden tussen twee plaatsen in Vlaanderen op een bekende kaart vergelijken met de werkelijke afstanden en deze berekenen; • zich oriënteren bij middel van kaarten van gemeente, provincie, gemeenschappen, België, ...; (6.1) • rivieren, kanalen, autowegen, steden, spoorlijnen, ... lokaliseren op deze kaarten; • zich in de werkelijkheid oriënteren naar de windstreken door middel van de zonnestand en de mogelijkheden die het terrein biedt; (6.3) • het kompas en/of de kaart gebruiken bij het zich oriënteren; (6.3) • de windstreken (hoofdrichtingen) bepalen bij een oriëntatie in de werkelijkheid, aan de hand van de zonnestand en een kompas; (6.3) • opvallende natuurlijke elementen en menselijke ingrepen die samen het landschap vormen aanduiden; in een praktische toepassing op de kaart van België vlot de gemeenschappen, provincies en hun hoofdplaatsen aanwijzen; • ... 	<ul style="list-style-type: none"> • aan de hand van een kaart de afstand tussen twee plaatsen in Vlaanderen berekenen en beschrijven; (6.1 bis) • zich in een praktische situatie oriënteren bij middel van globe, land- en wereldkaarten; (6.2) • de Europese landen, met nadruk op deze van de EU lokaliseren (opzoeken en aanwijzen) op de kaart van Europa en op de wereldkaart; (6.2) • in een praktische toepassingssituatie en op een gepaste kaart en op de globe, de evenaar, de polen, de oceanen en de werelddelen opzoeken en aanwijzen; (6.2) • enkele landen, rivieren, woestijn- en reliëfgebieden lokaliseren op de kaarten van het werelddeel en op de wereldkaart; • het opzoeken van plaatsen (o.a. in functie van de actualiteit) op een in de context passende kaart. • Bij een oriëntatie in de werkelijkheid, de windrichtingen (hoofd- en tussenrichtingen) bepalen aan de hand van de zonnestand of een kompas; (6.3) • een voorstelling hebben van de kaart van Vlaanderen en van België; (6.4) • ...

GO!

9.7 Kinderen zien in dat mensen vaak ruimten afbakenen en/of grenzen trekken.

Dat houdt in dat ze:

- ervaringen opdoen en verwoorden in verband met de afbakening van ruimten,
- vaststellen dat mensen er behoefte aan hebben of genoodzaakt zijn ruimten af te bakenen,
- grenzen herkennen in hun eigen omgeving (perceelsgrens, gemeentegrens, provinciegrens, taalgrens, landsgrens),
- begrippen als wijk, gehucht, dorp, deelgemeente, fusiegemeente, stad, provincie, gewest, gemeenschap, land en continent correct kunnen hanteren, (*)
- weten dat Vlaanderen één van de drie gewesten is van het federale België en dat België deel uitmaakt van de Europese Unie. (*)

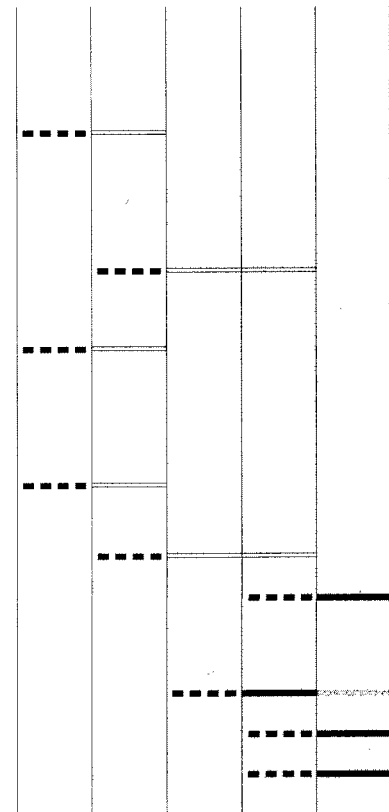

KAARTVAARDIGHEID

9.8 Kinderen kunnen zich vlot in de ruimte oriënteren.

Dat houdt in dat ze:

- een menselijke figuur kunnen tekenen met de belangrijkste lichaamsdelen (het hoofd, de romp, de benen, de armen, de oren, de ogen, de neus en de mond) op de juiste plaats, (*)
- ervaren en uiten dat hun lichaam een binnen- en buitenkant, een boven- en onderkant, een voor- en achterzijde, een linker- en rechterzijde heeft en dat hun lichaam symmetrisch is opgebouwd,
- zelfstandig hun weg vinden in een vertrouwde omgeving, (*)
- de plaats van zichzelf en van voorwerpen alsook de richting waarin ze zelf of voorwerpen bewegen, verkennen en bepalen, en daarbij
 - . termen gebruiken als naast, op - onder, voor - achter,
 - . links - rechts, veraf - dichtbij, vooruit - achteruit, naar opzij, naar links, naar rechts, omhoog, omlaag,
 - . de windstreken gebruiken,
- de windstreken (hoofd- en tussenrichtingen) kunnen bepalen
 - . volgens de zonnestand en het uur van de dag, (*)
 - . met een kompas, (*)
 - . door een kaart te oriënteren in een omgeving. (*)

Zie ook leerplan Bewegingsopvoeding en Wiskunde, meetkundige oriëntatie.